POLIISI
POLIISIHALLITUS

Lausunto ID-1892354

Poliisiylitarkastaja Mikko Eränen 12.02.2018 POL-2018-4639

Eduskunta
Puolustusvaliokunta
PuV@eduskunta.fi

PuV pyyntö 5.2.2018

Poliisihallituksen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi rajavartiolain ja ulkomaalaislain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 201/2017 vp)

1 Asia

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa Hallituksen esityksestä laeiksi rajavartiolain (RVLL) ja ulkomaalaislain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (jälj. lakiesitys). Esityksen tarkoituksena on kehittää Rajavartiolaitoksen ja rajavartiomiehen normaaliolojen toimivaltuuksia siten, että Rajavartiolaitos voi varautua sekä nopeasti ja tehokkaasti vastata Suomen turvallisuusympäristössä ilmeneviin uhkiin sekä itsenäisesti että yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Poliisihallitus on ollut osallisena hankkeen ohjausryhmässä ja muutoinkin tiivisti mukana hankkeen valmistelutyössä, muun ohella lausuen Rajavartiolaitoksen esikunnalle kirjallisesti hallituksen esityksen luonnoksesta 18.8.2017 (POL-2017-11600).

2 Lakiesityksen tausta

Lakiesityksen keskiössä ovat hybridiliitännäisiin uhkiin varautuminen ja toimivaltuuksien ajantasaistaminen vastaamaan nopeasti muuttuneen turvallisuusympäristön vaatimuksia. Poliisin näkökulmasta uusi olosuhde ja uhat (uudenmuotoinen terrorismi, hybridiuhat) asettavat turvallisuusviranomaisten toiminnalle aivan uudenlaisia haasteita, edellyttäen muun muassa uhkien reaaliaikaista havainnointia ja tunnistamista sekä välitöntä reagointikykyä uhkien konkretisoituessa. Yhtäältä tarvitaan kykyä kestää kuormitusta, hallita seurauksia ja estää tai vähintään kaventaa realisoituneen tapahtuman tai tilanteen eskaloitumisuhkaa.

On selvää, että uhkiin liittyvän toiminnallisen vasteen parantamiseksi on jatkuvasti kehitettävä kyvykkyyttä sekä viranomaisten sisäisin toimin että viranomaisyhteistyössä kokonaisturvallisuusajattelua peilaten. Uudet uhkakuvat edellyttävät, että niihin voidaan antaa riittävä liukuva toimintavaste. Yhteiskunnan suorituskykyjen on oltava laajasti päävastuuviranomaisen käytettävissä uhan torjumiseksi. Samalla johtovastuiden tulee olla selkeitä ja määräytyä jo muotoutuneiden päävastuiden mukaisesti.

Nyt lausunnon kohteena oleva lakiesitys osin parantaa yhteiskunnan kokonaisvastetta, vaikka esitettävät toimivaltuudet ja hankkeen kehittämistapa

POLIISIHALLITUS
Asemapäällikönkatu 14, PL 22, 00521 HELSINKI
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

painottu(i)vat erityisesti Rajavartiolaitoksen itsenäisen kyvykkyyden kasvattamiseen.

On huomattavaa, että lakiesityksen peruslähtökohtana oli alun perin varautuminen hybridiuhkien sisällä erityisesti tunnuksettomiin sotilaisiin. Tämä lainsäädännössä ollut "aukko" on jo osin korjattu aluevalvontalain (755/2001) hybridikytkentäisen täydennyksen (HE 56/2017) yhteydessä, jossa aluevalvontalakiin säädettiin muun muassa uusi 2 § 5 a kohta tunnuksettoman sotilasjoukon määritelmästä. 1.7.2017 voimaantulleen muutoksen myötä aluevalvontaviranomaisille (mm. Rajavartiolaitokselle) tuli oikeus puuttua aluevalvontalain keinoin tilanteeseen, jossa tunnukseton sotilaallinen ryhmä tai sen jäsen tulisi Suomen alueelle tai oleskelisi maassa. Aluevalvontalain uudistuksen realisoituessa nyt lausunnon kohteena olevan lakiesityksen luonnosta muutettiin poliisin kannalta tyydyttävämpään suuntaan erityisesti viranomaisten välisiin johtosuhteisiin liittyen.

Samalla on syytä korostaa, että lakiesitys liittyy tai vähintään välillisesti linkittyy myös muuhun vireillä ja/tai suunnittelussa olevaan kokonaisturvallisuuskentän muutostarpeiden paikkaamiskehitykseen. Sisäministeriössä on poliisia koskien vireillä esimerkiksi täydennyspoliisin uudistamista koskeva lainsäädäntöhanke (SMDno-2016-313). Uuden reservipoliisin on tarkoitus muodostua poliisin keskeiseksi valmiudensäätelyvälineeksi sekä osaltaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen liittyväksi varautumismekanismiksi.

Lisäksi mainitaan käydyn keskusteluja erityisesti virka-apua koskevan lainsäädännöllisen kokonaisuudistukseen tarpeesta niin sanottujen voimaviranomaisten välillä. Kysymys esimerkiksi sotilaallisen voimankäytön säännösten uudistamistarpeesta päätöksenteon ja ennakollisen varautumisen osalta.

3 Lakiesityksestä yleistä

Lakiesitystä pidetään tavoitteiltaan kannatettava, sisällöllisesti oikean suuntaisena ja pääosin sellaisenaan hyväksyttävänä. Lakiesityksessä on paljolti huomioitu ja tarkoituksenmukaisella tavalla poistettu ja/tai uudelleen muotoiltu useimmat poliisin hankkeen aikana esiin nostamat haastepisteet. Poliisi on kokonaisuudessaan varsin tyytyväinen lopputulokseen, tietyt jäljempänä mainitut yleiset ja erityiset huomiot pois lukien.

Lakiesityksessä on hyvin avattu uudet uhkakuvat hybridivaikuttamisesta ja kuvattu sekä valtiolliset että ei-valtiolliset toimijat ja laajan maahantulon haasteet. Rajavartiolaitoksen toteamasti uhkiin tulee vastata erityisesti normaaliolojen toimivaltuuksilla. Tämä on välttämätöntä. Huomattavaa samalla on, että uhka ja sen asettamat reagoimistarpeet leikkaavat yhteismitallisesti koko turvallisuusviranomaiskenttää. Ehdotuksessa on kuitenkin kyse pääosin vain Rajavartiolaitoksen omista toimivaltasäännöksistä, jolloin muiden turvallisuusviranomaisten yhteismitalliset tarpeet ja yhteistoiminnan kehittäminen eivät kaikilta osin tule paikatuksi. Keskeistä on, että lainsäädännön tulee vastaavankaltaisissa toimivaltuuksissa olla ennustettavuuden ja viranomaistoiminnan yhteismitallisuuden takia symmetristä. Siksi hankkeessa valittu, yhdestä kulmasta lähtevä kehitys ei ole useinkaan kokonaisturvallisuuden kehittämisen näkökulmasta riittävää tai ainakaan optimaalisinta. Hybridikytkentäinen varautuminen nimenomaan edellyttäisi jo aiem-

min viitattua kokonaisarviointia ja kehittämistä muun ohella virka-apusäännösten osalta.

Lakiesityksen yleisperusteluiden mukaan Rajavartiolaitos on yhteisestä kehittämistarpeesta kuitenkin samaa mieltä. Rajavartiolaitoksen esityksessä on todettu, että toimintakyvyn turvaaminen ja uhkiin vastaaminen edellyttävät eri viranomaisten henkilö- ja materiaaliresurssien tehokasta hyödyntämistä vastuuviranomaisen tukemiseksi sekä tarkoituksenmukaisesti päällekkäisiä toimivaltuuksia. Poliisi on tästä virkkeestä täysin samaa mieltä - kunhan huomioidaan, että johtovastuut ja tehtävien hoidon etusijajärjestys pysyvät kaikissa tilanteissa selvinä. Hybridivaikuttamisen yksi tavoite on johtamisjärjestelmään vaikuttaminen ja kollisioiden luonti. Tällöin on keskeistä, ettei itse rakenneta viranomaisten välisiä epäselviä johtosuhteita / toimivaltuuksia / ketjutuksia. Se kenen toimintavastuulle asia ensisijaisesti kuuluu, johtaa ja vastaa toiminnasta, ellei toisin toimiminen ole poikkeuksellisesti ja tapauskohtaisesti, sekä päävastuullisen viranomaisen hyväksymästi tarkoituksenmukaista. Keskeistä on tapauskohtainen arviointi, eivät kategoriset olettamat olosuhteesta.

Merkityksellisenä kysymyksenä säädettävän lain kannalta nähdäänkin se, ettei lainsäätäjä rakenna epäselviä toimintavastuita tai ilman erityistä perustetta luo päällekkäisiä toimintoja. Samalla todetaan kuitenkin olevan tarpeellista, että Rajavartiolaitos voi tietyissä tilanteissa omin toimivaltasäännöksin tukea poliisia erityisesti yleisen järjestyksen ja turvallisuuden (YJT) ylläpidossa rajanylityspaikoilla - ja tarvittaessa muuallakin - käytännön toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisen yhteismitallisilla toimivaltuuksilla. Tämä on tarpeen, jotta poliisin mahdollisesti ollessa estyneenä, tilanteiden nopea haltuunotto mahdollistuu alueilla, joissa Rajavartiolaitos on jo läsnä.

Jäljempänä lausutaan yksityiskohtaisesti esitykseen liittyvistä poliisin kannalta merkityksellisistä osista.

4 Säännöskohtaiset huomiot

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen (RVLL 20 §)

Rajavartiolaitoksen YJT:n ylläpitämisen alueellista toimivaltaa ehdotetaan laajennettavan rajanylityspaikkojen ohella Rajavartiolaitoksen toimitiloihin ja Rajavartiolaitoksen hallinnassa oleville alueille. Toimivallan käyttö olisi lainkohdan nykyisen sanamuodon mukaisesti sidoksissa poliisin esteeseen. On huomattavaa, että samanaikaisesti kuin YJT-toimivallan *alueellinen* soveltamisala kasvaisi, myös toimivallan *asiallista* sisältöä esitetään lavennettavaksi (uudessa 32 §:ssä asiallisesti poliisilain (872/2011) 2:7 §, 8 § 2 mom, 9 ja 16 §:ä vastaavin osin ja uudessa 32 a §:ssä ns. rynnäkkötoimivaltuuksia koskevin osin).

Alueellisen laajentumisen osalta korostetaan muutosesityksen olevan konkreettinen. Rajavartiolaitokselle tulisi käytännössä itsenäinen oikeus poliisin toimintavastuulle ja -alueelle normaalisti kuuluvien YJT-tehtävien hoitoon myös rajatuilla alueilla rajanylityspaikkojen ulkopuolella. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 67/2016 vp todennut, että lähtökohtaisesti poliisin tehtävien ja toimivaltuuksien osoittaminen muulle viranomaiselle on poikkeuksellista ja edellyttää erityisiä perusteita.

Poliisihallitus katsoo, että tässä tapauksessa alueellinen laajennus on mahdollinen, koska uusi toimivaltuus olisi poliisin hankkeessa esittämällä tavalla tarkkarajaistettu yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 29) niiden alueiden sisäpuolelle, joissa Rajavartiolaitos on jo normaalisti läsnä (RVL:n toimitilat / hallitsemat alueet). Alueellinen laajennus on näin hyväksyttävä, mutta myös riittävä, koska poliisi hoitaa Rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuulumattomat ulkopuoliset alueet. Mikäli poliisi olisi estynyt, tulee Rajavartiolaitokselle joka tapauksessa 21 §:n kautta oikeus hoitaa sellaiset kiireelliset poliisin (YJT) toimenpiteet, joita poliisi ei voi viipymättä suorittaa.

Toiseksi tilanteiden alkutoimenpiteiden tehokkaaksi hoitamiseksi on järkevää, että lähin paikalla oleva tehtävän hoitamiseen kykenevä viranomainen aloittaa. Samalla on kuitenkin selvästi turvattava ja korostettava poliisin oikeutta päävastuullisuutta YJT-viranomaisena ensisijaisesti hoitaa ja johtaa YJT-tilanteita.

Tämä on lakiesityksessä huomioitu ja Rajavartiolaitoksen toimivaltuus esitetyssä 20.1. §:ssä on toissijainen suhteessa poliisiin ja kytkeytyy poliisin esteeseen aivan kuten voimassa olevassa laissa. Samalla on huomattava, että poliisin este ei voi koskaan olla ennakollinen olettama, vaan sen luonne tulee selvittää tapauskohtaisesti ainakin vähäistä vakavimmissa YJT-tilanteissa ja olosuhteiden niin mahdollistaessa myös muutoin siten, että arvioinnin tekee poliisi.

Esteen selvittämiseksi poliisin on tosiasiallisesti saatava tieto YJT-tapauksista. Tämä on turvattu poliisin esityksestä uudella 20.2 §:n ilmoitusvelvollisuusmomentilla, jossa Rajavartiolaitoksen edellytetään viipymättä ilmoittamaan poliisille vähäistä vakavammasta YJT-toimenpiteestään. Yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 30) on seikkaperäisesti ja hyvin määritelty vähäistä vakavampi YJT-tilanne. Imperatiivimuotoilun kiinnittyminen alarajallaan vähäistä vakavimpiin tekoihin, ilman kaikkien tilanteiden kattavuutta, on operatiivisen toiminnan kannalta mielekästä ja nyt myös riittävää, kun Rajavartiolaitos luopui esityksen luonnosvaiheessa vielä mukana olleesta toimivallan alueellisesta laajentamista rajanylityspaikkojen läheisyyteen.

Esitetyllä 20.2 momentilla varmistetaan se, että poliisilla on tapauskohtaisesti ja kokonaistilanne huomioiden mahdollisuus arvioida, pystyykö se ottamaan Rajavartiolaitoksen kohtaaman YJT-tehtävän heti hoidettavakseen vai suorittaako Rajavartiolaitos asiassa tarpeelliset (alku)toimenpiteet.

20 § alueellinen laajennus on mainituin perustein kokonaisuutena tasapainoinen ja kokonaisturvallisuusajattelun mukainen, ilman että johtovastuut sekaantuvat.

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tarpeelliset poliisin toimenpiteet (RVLL 21 §)

Kysymys Rajavartiolaitoksen oikeudesta poliisin pyynnöstä suorittaa YJT-toimenpiteitä sekä rajavartiomiehen osallistumisesta yhteispartioon poliisin kanssa. Säännös on jo nykyisessä muodossaan todettu käytännön operatiivisen toiminnan kannalta hyväksi ja toimivaksi. Esitetty poliisilain 2 ja 3 luvussa tarkoitettujen poliisin toimenpiteitä koskevan rajauksen poistami-

nen lisäisi kuitenkin entisestään säännöksen käytettävyyttä ja Rajavartiomiehen kykyä toimia poliisitehtävässä täysipainoisesti.

Rajavartiomiehen toimivaltuudet ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta rajanylityspaikalla… (RVLL 32 §)

Rajavartiolaitokselle esitetään 32 §:ssä laajennuksia 20 §:n mukaisissa tilanteissa käytettäviin itsenäisiin YJT-toimivaltuuksiin poliisin ollessa estyneenä. Poliisihallitus pitää tarkoituksenmukaisena, että Rajavartiolaitokselle luodaan YJT-ympäristöön toiminnallisesti *tarkoituksenmukaisia* sekä sisällöltään riittävän yhdenmukaisia toimivaltuuksia. Samalla käyttöedellytykset eivät voi olla laajemmat kuin poliisilla.

Likeiset toimivaltuudet ovat tässä yhteydessä perusteltua jo systemaattisuuden ja viranomaistoiminnan ennustettavuuden näkökulmasta. YJT-toimivaltuuksien yhdenmukaisuus helpottaa todennäköisesti yhteistyötä myös silloin, kun poliisi käyttää Rajavartiolaitoksen aloittamassa tilanteessa otto-oikeuttaan Rajavartiolaitoksen jäädessä hoitamaan tilannetta poliisin tukena.

Nyt esitetyt laajennukset ovat pykälän sanamuodon ja yksityiskohtaisten perusteluiden osalta asiallisesti sellaisenaan hyväksyttäviä ja tarpeen. Esitetyn lain luettavuutta ja soveltamista helpottaa luonnosvaiheesta muutettu lainsäädäntötekninen ratkaisu avata 32 §:ssä toimintavaltuudet itsenäisesti, viittaamatta suoraan poliisilain vastaaviin säännöksiin, olkoonkin, että asiallisesti on kyse poliisinlain 2 luvun kanssa rinnasteisista oikeuksista. Kyseisellä lainsäädäntötekniikalla vältetään erityisesti se, että poliisilakia mahdollisesti muutettaessa, muutettu toimivaltuus ei sellaisenaan ja automaattisesti siirry Rajavartiolaitoksen toimivaltanormiksi ("lainsäädäntöautomaatin" ongelmasta vrt. eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen lausunto esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunnan mietinnöstä, dnro 1933/5/09).

Tekninen kuuntelu ja katselu (RVLL 32 a §)

Lakiesityksen 32 a §:ssä on kyse ns. rynnäkkötoimivaltuuksiin lukeutuvien salaisten pakkokeinojen eli teknisen kuuntelun ja -katselun lisäämisestä Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksiin 20 §:n mukaisissa YJT-tilanteissa, poliisin ollessa estyneenä. Tämä on perusteltua operatiivisen toiminnan taktiikoiden ja työturvallisuuden takia. Samalla on varsin oletettavaa, että rajavalvonnan yhteydessä esiintyvät YJT-tehtävät edellyttävät salaisten tiedonhankintakeinojen sijaan enemminkin kiireellisiä ja näkyviä toimia. Siksi on hyvä, että Rajavartiolaitos on luopunut hankkeen aikana esillä olleista muista salaisiin pakkokeinoihin liittyvistä laajennuspyrkimyksistä YJT-ympäristöön liittyen.

Teknisesti 32 a §:ssä viitataan hyväksyttävästi rikostorjunnasta rajavartiolaitoksesta annettuun lakiin (108/2018), eikä poliisilakiin, jolloin viittaustekniikasta ei muodostu edellä kuvattua lainsäädäntöautomaattia poliisilain mahdollisesti muuttuessa.

32 a §.ssä päätöksentekijäksi on määritetty Rajavartiolaitoksen pidättämiseen oikeutettu virkamies. Kun kyse on poliisille ensisijaisesti kuuluvan 20 §:n mukaisten YJT-tehtävien yhteydessä käytettävistä oikeuksista, on ole-

tettavaa, että tilanteet, joissa joudutaan käyttämään 32 a §:n rynnäkkötoimivaltuuksia ovat kategorisesti vähäistä vakavampia ja kuuluvat siten 20.2 §:n mukaisen poliisille tehtävän ilmoittamisvelvollisuuden piiriin. Siksi Rajavartiolaitoksen itsenäinen päätöksenteko rynnäkkötoimivaltuuksien käyttötilanteissa jäänee marginaaliseksi ja kytkeytyy vain aivan kiireellisimpiin tilanteisiin. Poliisi voi 20 §:n tilanteissa ja saadessaan tehtävästä tiedon päättää, ottaako se tehtävän johdettavakseen ja samalla myös siitä, käytetäänkö rynnäkkötoimivaltuuksia vai ei.

Rajavartiomiehen toimivaltuudet poliisitehtävissä (RVLL 33 §)

33 §:n laajennusesityksessä on käytännössä kyse rynnäkkökuuntelun ja -katselun lisäämisestä Rajavartiolaitoksen keinovalikoimaan poliisitehtävällä. Samalla korostetaan, että 33 §:n toimivallassa on kyse poliisitehtävästä, joka suoritetaan poliisin pyynnöstä, jolloin poliisin kanssa tarkoituksenmukaisesti yhtenäiset toimivaltuudet ovat perusteltuja.

Uusin rynnäkkötoimivaltuuksien päätöksentekijäksi on määritetty 32 a §:n kanssa systemaattisesti Rajavartiolaitoksen pidättämiseen oikeutettu virkamies. 33 §:n tilanteissa kyseessä on poliisitehtävä, jolloin päätöksenteko on oltava ensisijaisesti poliisilla, vaikka tehtäviä käytännössä suorittaisivat rajavartiomiehet. Koska rynnäkkötoimivaltuudet edellyttävät kiireellisiä ratkaisuja on nyt valittu päätöksenteko kuitenkin operatiivisesti perusteltu, erityisesti kun varaventtiilinä on 33.1 § viimeisen virkkeen mukainen poliisin rajoittamisoikeus.

Laajennuksen luettavuuden ja operatiivisten tilanteiden soveltamisen helpottamiseksi esitetään, että 33 pykälää täsmennettäisiin ja lisättäisiin uusiin viitattuihin poliisilain kohtiin säännöksien takaa löytyvät pakkokeinot nimeltä. Esitetään seuraavat lisäykset (kursiivissa) "…5 luvun 17 §:n 5 momentissa *tarkoitettuun tekniseen kuunteluun* ja 19 §:n 5 momentissa tarkoitettuun *tekniseen katseluun*…".

Teknistä kuuntelua ja teknistä katselua koskeva menettely (RVLL 33 a §)

Kyseinen säännös luo yleiset edellytykset esitettyjen rynnäkkötoimivaltuuksien käytölle ja on välttämätön, käytännön lain soveltamista helpottava, sekä toiminnan laillisuusvalvontaa tukeva.

Asevelvollisen toimivaltuudet rajavartiolaitoksen toiminnan tukena (RVLL 34 d - f §:t)

34 d - f §:ssä esitetään asevelvollisille ja vapaaehtoista asepalvelusta suorittaville (jälj. yhd. varusmies) laajahkoja oikeuksia (mm. oikeutta turvallisuustarkastukseen ja henkilötuntomerkkien ottoon), näiden osallistuessa Rajavartiolaitoksen toiminnan tukemiseen rajaturvallisuuden ylläpitämiseen liittyvästä perustellusta syystä tai milloin se on Suomen turvallisuusympäristöön liittyvän tarpeen vuoksi välttämätöntä. Käyttöolosuhteiden kuvaksessa on yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 38) mainittu esimerkkinä laajat häiriötilanteet ja Rajavartiolaitoksen sotilaallisen valmiuden kohottaminen.

Ensinnäkin käyttöolosuhde olisi, tai vähintään voisi olla, esimerkkien ja Rajavartiolaitoksen toimiala huomioiden potentiaalisesti varusmiehen hengelle ja terveydelle vaarallinen tai sellaiseksi muodostuva. Siksi on jossain määräin kyseenalaista, että varusmiehiä käytettäisiin tällaisissa tilanteissa toiminnan tukena, esim. kiinniotettujen henkilöiden poistumisen estämiseen tai kulkuneuvojen pysäyttämiseen. Laajoissa häiriötilanteissa tällaiset vähäisetkin tehtävät voivat eskaloitua ja muodostua vaaralliseksi.

Toiseksi esitetyt toimivaltuudet muun muassa turvallisuustarkastuksen suorittamisesta ovat jo varsin pitkälle perusoikeuksiin menevää vallankäyttöä, joka tapahtuisi virkamiesstatuksen ulkopuolisten toimesta, olkoonkin, että tehtävät perustilanteessa ovat rutiininomaisia ja yksinkertaisia. Näin tehtäviä ei voitane varauksitta rinnastaa perustuslain (731/1999) 124 §:n mukaisiin julkisiin hallintotehtäviin.

Kolmanneksi lakiesityksessä viitataan siihen, että tehtävät eivät lähtökohtaisesti edellytä voimankäyttöä, eikä varusmiehellä olisi itsenäistä oikeutta voimankäyttöön. Tämä jättää varauman ja tehtävien luonne huomioiden vahvan potentiaalin siihen, että ne kuitenkin voivat sitä edellyttää. Lakiesityksessä ei kuitenkaan mainita mitään varusmiesten oikeudesta voimankäyttövälineiden kantamiseen tehtävällä. Ei vaikka tosiasiallisesti tehtävien työturvallinen suorittaminen edellyttäisi vähintään varautumaan voimankäyttövälinein (kantaminen). Myös tämä vaaraperuste puhuu sen puolesta, ettei tehtäviä voitane antaa varusmiehille.

Samalla alleviivataan, että esitetyllä säännöksellä olisi toteutuessaan varsin todennäköisesti vaikutuksia vireillä olevan reservipoliisilainsäädäntöhankkeeseen. Rajavartiolaitoksen varusmiehille kun luotaisiin käytännössä paljolti samantyyppisiä, mutta väljemmin perusteltuja oikeuksia suhteessa siihen, mitä varusmiespalveluksen jo suorittaneille ja sen jälkeen suunnitellussa olevan reservipoliisikoulutuksen erikseen suorittaneille reservipoliiseille ollaan rakentamassa. Varsin keskeisenä seikkana mainitaan, että reservipoliisin käyttöönoton päätöksentekotasaksi on kaavailtu valtioneuvostoa, kuten on nykyisen täydennyspoliisia koskevan käyttöönoton osalta (laki poliisinhallinnosta 110/1992, 15 b.1 §). Tätä taustaa vasten on vähintään mielenkiintoista, että esitetyssä 34 g §:ssä Rajavartiolaitoksen varusmiesten käytön päätöksenteko kiinnitettäisiin tasalle: alueellisen rajavartioviranomaisen päällikkö.

Yhteenvetona Rajavartiolaitoksen tarpeet pikaisesti käyttöönotettavan lisäreservin osalta ovat ymmärrettäviä olemassa olevassa turvallisuusympäristössä. Lisäresurssia *vaativiin käyttötilanteisiin* voi kuitenkin olla ongelmallista perustaa varusmiesten varaan. Mikäli tällainen rakenne kuitenkin katsottaisiin hyväksyttäväksi, ei varusmiestasoiselle reserville joka tapauksessa voida asettaa löyhempiä käyttösääntöjä kuin perusteilla olevalle reservipoliisille samankaltaisiin tehtäviin. 34 d - f §:n lopullisella sisällöllä on siten suoraa vaikutusta valmisteilla olevaan reservipoliisia koskevaan sääntelyyn.

Kulkuneuvon pysäyttäminen ja liikenteen ohjaaminen (RVLL 38 §)

Säännös on hyväksyttävä ja tarpeellinen. Rajavartiolaitoksen täytyy voida muutoin toimivaltaansa kuuluvaa YJT-tehtävää suorittaessaan pysäyttää

kulkuneuvoja ja ohjata liikennettä myös Rajavartiolaitoksen hallinnoimilla alueilla.

Miehittämättömän ilma-aluksen ja lennokin kulkuun puuttuminen (RVLL 38 a §)

Esitetty säännös on tavoitteiltaan erittäin kannattava ja tarpeellinen. Poliisilta puuttuu vastaava toimivaltuus ja se pyrkii kiireellisesti kehittämään omaa lainsäädäntöään miehittämättömien ilma-alusten ja lennokkien kulkuun puuttumiseksi. On varsin ongelmallista, ettei poliisilla päävastuullisella YJT-viranomaisena ole omaa vastaavaa toimivaltuutta.

Esitetyn 38 a §:n mukaan oikeus puuttua miehittämättömän ilma-aluksen ja lennokin kulkuun olisi, jos se on välttämätöntä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi, turvaamistehtävän tai meripelastustehtävän suorittamiseksi taikka rajavartiolaitoksen erittäin tärkeän toiminnan suojaamiseksi.

Perusteluissa on hyvin täsmennetty esimerkein mitä vakiintumattomalla käsitteellä "erittäin tärkeä toiminta" tarkoitetaan. *Käyttöperuste* lienee siten riittävän täsmällinen käytännön soveltamistilanteita silmällä pitäen ja täyttänee tarkkarajaisuusvaatimuksen. Tätä täydentäen voisi olla tarpeen (Rajavartiolaitoksen toiminnan luonne huomioidenkin), että myös säännöksen *käyttöalaa* täsmällistetään siten, että ehdotuksessa olisi alueellinen rajoite miehittämättömän ilma-aluksen tai lennokin kulkuun puuttumiselle. Selvintä olisi rajata Rajavartiolaitoksen oikeus koskemaan vain raja-alueita tai Rajavartiolaitoksen hallinnoimien muiden alueiden läheisyyttä, joita käytetään rajavalvonnan suorittamiseen ja joiden läheisyyteen on asetettu ilmailulain (864/2014) 11 §:n mukainen lentorajoitus.

Lisäksi *meri*pelastustehtävän sijaan 38 a 1 momentissa olisi tarpeen puhua pelastustehtävästä, sellaisia tilanteita varten, joissa esimerkiksi poliisi on pyytänyt Rajavartiolaitoksen virka-apua sisämaassa tapahtuvaan pelastustehtävään ja Rajavartiolaitoksella on tekniset välineet lennokin kulkuun puuttumiseksi.

Rajavartiolaitoksen virka-apu ja tuki poliisille terrorismirikoksen torjunnassa (RVLL 77 a §)

Esitetty lainkohta on *puhtaasti poliisin näkökulmasta* sellaisenaan kannatettava ja tarpeellinen. Rajavartiolaitoksen virka-apuoikeus terrorismirikoksen torjunnassa laajentuisi merialueiden ohella sisämaahan rajanylityspaikoille ja rajan läheisyyteen. Säännöksen kautta poliisi voisi terrorismintorjuntatilanteessa valita paikallisten olosuhteiden ja tarkoitusmukaisuusharkinnan perusteella, pyytääkö se sotilaallista voimakeinoapua Rajavartiolaitokselta vai puolustusvoimilta. Esitetty säännös olisi myös lakiesityksen tavoitteiden mukainen siten, että se tukisi viranomaisten henkilö- ja materiaaliresurssien joustavaa ja tarkoituksenmukaista yhteiskäyttöä.

Poliisin suorittamat rajatarkastus- ja tullitoimenpiteet (Poliisilaki 2:21 §)

Esitetyn säännöksen sisältö on kannatettava. Kun poliisi käytännössä toimii muutamalla rajanylityspaikalla rajatarkastusviranomaisena, on selvää, että sen ja muiden rajatarkastustehtäviä hoitavien viranomaisten toimivaltuudet tulevat olla rajatarkastustehtävien osalta yhteneväiset. Uudistus on välttämätön.

Sisärajaliikenteen matkustajatietojen käsittely (laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa 20 ja 20 a §:t)

Rajavartiolaitokselle ehdotetaan oikeutta saada ja käsitellä sisärajaliikenteen matkustajatietoja silloin kuin rajavalvonta on väliaikaisesti palautettu sisärajoille. Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnan ja yleisesti kansallisen kokonaisturvallisuuden parantamiseksi esitetty oikeus on sellaisenaan kaikilta osin tarpeen ja kannatettava.